KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 19.6.2024 r.
COM(2024) 614 final

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Łotwy

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 614 final}

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Łotwy

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97[1], w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241[2] ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, co pociąga za sobą impuls fiskalny finansowany przez UE. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru przyczynia się on do osiągnięcia ożywienia gospodarczego i społecznego oraz do wdrażania zrównoważonych reform i inwestycji, których celem jest w szczególności promowanie zielonej i cyfrowej transformacji oraz zwiększenie odporności gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz UE i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(2) Przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r. rozporządzenie w sprawie REPowerEU[3] ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii Europejskiej od importu paliw kopalnych

[1] Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

[3] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy

z Rosji. Pomoże to osiągnąć bezpieczeństwo energetyczne i zdywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Łotwa dodała do swojego krajowego planu odbudowy i zwiększania odporności nowy rozdział REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU.

(3) W dniu 16 marca 2023 r. Komisja wydała komunikat pt. „Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa na przyszłość po 2030 r.”[4], aby pomóc w podejmowaniu decyzji politycznych i stworzyć warunki ramowe dla zwiększenia wzrostu gospodarczego. W komunikacie tym określono ramy konkurencyjności oraz dziewięć wspierających ją wzajemnie potęgujących się czynników. Spośród tych czynników priorytetowe znaczenie mają dostęp do kapitału prywatnego, badania naukowe i innowacje, edukacja i umiejętności oraz jednolity rynek, i na te właśnie obszary polityki należy zwracać szczególną uwagę w ramach reformy i inwestycji mających na celu sprostanie obecnym wyzwaniom związanym z wydajnością, a także budowę długoterminowej konkurencyjności UE i jej państw członkowskich. W dniu 14 lutego 2024 r. Komisja przedłożyła roczne sprawozdanie na temat jednolitego rynku i konkurencyjności[5], będące uzupełnieniem powyższego komunikatu. W sprawozdaniu wyszczególniono mocne i słabe strony europejskiego jednolitego rynku pod względem konkurencyjności i prześledzono rozwój sytuacji w skali roku pod kątem dziewięciu czynników wpływających na konkurencyjność.

(4) Dnia 21 listopada 2023 r. Komisja przyjęła roczną analizę zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2024 r.[6], rozpoczynając tym samym cykl europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej w 2024 r. W dniu 22 marca 2024 r. Rada Europejska zatwierdziła priorytety tej rocznej analizy skupione wokół czterech wymiarów konkurencyjnej zrównoważoności. W dniu 21 listopada 2023 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła również sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2024 r., w którym nie wskazała Łotwy jako jednego z państw członkowskich, w których mogą występować zakłócenia równowagi lub które są narażone na takie zakłócenia i w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. W tym samym dniu Komisja przyjęła opinię w sprawie projektu planu budżetowego Łotwy na 2024 r. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, które zostało przyjęte przez Radę w dniu 12 kwietnia 2024 r., a także wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu na 2024 r., w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych i które zostało przyjęte przez Radę w dniu 11 marca 2024 r.

(5) W dniu 30 kwietnia 2024 r. weszły w życie nowe unijne ramy zarządzania gospodarczego. Ramy te tworzy m.in. nowe rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie

---

i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

Rady (WE) nr 1466/97. Obejmują one również zmienione rozporządzenie (WE) nr 1467/97 w sprawie wdrażania procedury nadmiernego deficytu i zmienioną dyrektywę 2011/85/UE w sprawie ram budżetowych państw członkowskich[7]. Nowe ramy mają na celu osiągnięcie stabilności długu publicznego oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu przez stopniową konsolidację fiskalną oraz reformy i inwestycje. Przyczyniają się one do zapewnienia poczucia odpowiedzialności na szczeblu krajowym i koncentrują się w większym stopniu na perspektywie średniookresowej oraz jednocześnie na bardziej rygorystycznym i spójniejszym egzekwowaniu reguł. Każde państwo członkowskie powinno przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny. Krajowe średniookresowe plany budżetowo-strukturalne zawierają zobowiązania państwa członkowskiego dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, w odniesieniu do cztero- lub pięcioletniego horyzontu czasowego objętego planem, w zależności od zwykłej długości kadencji ustawodawcy krajowego. Ścieżka wydatków netto[8] w ramach krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego powinna spełniać wymogi określone w rozporządzeniu (UE) 2024/1263, w tym wymóg dotyczący wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych najpóźniej do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % PKB oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu publicznego poniżej wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu (UE) 2024/1263, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o nie więcej niż 3 lata. Aby pomóc w przygotowaniu tych planów, w dniu [21 czerwca] 2024 r. Komisja ma przedłożyć państwom członkowskim wytyczne dotyczące treści planów oraz rocznych sprawozdań z postępów, które państwa te będą musiały następnie przedłożyć, a także – zgodnie z art. 5 rozporządzenia (UE) 2024/1263 – Komisja przekaże państwom członkowskim wytyczne techniczne dotyczące dostosowań fiskalnych (trajektorie referencyjne i informacje techniczne, w stosownych przypadkach). Państwa członkowskie powinny przedłożyć swoje średniookresowe plany budżetowo-strukturalne do dnia 20 września 2024 r., chyba że dane państwo członkowskie i Komisja uzgodnią przedłużenie tego terminu o rozsądny okres. Państwa członkowskie powinny zapewnić udział swoich parlamentów narodowych, a w stosownych przypadkach konsultacje z niezależnymi instytucjami fiskalnymi, partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi podmiotami krajowymi.

---

7 Rozporządzenie Rady (UE) 2024/1264 z dnia 29 kwietnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1467/97 w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) i dyrektywa Rady (UE) 2024/1265 z dnia 29 kwietnia 2024 r. zmieniająca dyrektywę 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich (Dz.U. L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

8 Wydatki netto w rozumieniu art. 2 rozporządzenia Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. (Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Wydatki netto oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(6) W 2024 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal rozwija się równolegle z wdrażaniem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach. Zalecenia dla poszczególnych krajów na lata 2019, 2020, 2022 i 2023 pozostają aktualne również w odniesieniu do planów odbudowy i zwiększania odporności, które są uzupełniane, aktualizowane lub zmieniane zgodnie z art. 14, 18 i 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(7) W dniu 30 kwietnia 2021 r. Łotwa przedstawiła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 rozporządzenia (UE) 2021/241 Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny zawartymi w załączniku V do tego rozporządzenia. W dniu 13 lipca 2021 r. Rada przyjęła decyzję w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Łotwy[9], którą to decyzję zmieniono dnia 8 grudnia 2023 r. zgodnie z przepisami art. 18 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/241 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego na rzecz bezzwrotnego wsparcia finansowego, a także w celu włączenia rozdziału REPowerEU[10]. Uruchomienie transz jest uzależnione od decyzji Komisji podjętej zgodnie z art. 24 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2021/241 i stwierdzającej, że Łotwa osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób zakłada, że działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi nie zostały odwrócone.

(8) W dniu 14 maja 2024 r. Łotwa przedłożyła swój krajowy program reform na 2024 r., a w dniu 30 kwietnia 2024 r. program stabilności, zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1466/97.

(9) W dniu 19 czerwca 2024 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2024 r. dotyczące Łotwy[11]. Oceniła w nim postępy Łotwy we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju przyjętych przez Radę w latach 2019–2023 oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Łotwę. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano luki w stosunku do wyzwań, których nie uwzględniono w planie odbudowy i zwiększania odporności lub uwzględniono je jedynie częściowo, a także nowe i pojawiające się wyzwania. Oceniono w nim również postępy Łotwy we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów UE dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

(10) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat[12] deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Łotwy, który w 2022 r. wynosił 4,6 % PKB, spadł

---

9 Decyzja wykonawcza Rady z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Łotwy (10157/2021).

10 Decyzja wykonawcza Rady z dnia 8 grudnia 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Łotwy (15569/2023).

11 SWD(2024) 614 final.

12 Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.04.2024 r.

do 2,2 % w 2023 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 41,8 % PKB na koniec 2022 r. do 43,6 % na koniec 2023 r.

(11) Dnia 12 lipca 2022 r. Rada zaleciła Łotwie[13] podjęcie działań w celu zapewnienia, aby w 2023 r. wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych był zgodny z ogólnie neutralnym kursem polityki[14], przy uwzględnieniu dalszego tymczasowego i ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na podwyżki cen energii oraz dla osób uciekających z Ukrainy. Łotwie zalecono gotowość do dostosowania wydatków bieżących do zmieniającej się sytuacji. Zalecono jej również rozwijanie inwestycji publicznych na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, przy uwzględnieniu inicjatywy REPowerEU, m.in. poprzez wykorzystanie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych. Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej[15] w 2023 r. był ekspansywny, na poziomie 0,5 % PKB, w kontekście wysokiej inflacji. Wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) w 2023 r. miał ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, wynoszący 1,1 % PKB. Obejmuje to obniżenie o 0,4 % PKB kosztów nadzwyczajnych środków ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na wzrost cen energii. Ekspansywny wpływ bieżących wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych w 2023 r. nie wynikał zatem z ukierunkowanego nadzwyczajnego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na wzrost cen energii. Ekspansywny wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) wynikał z podwyżek wynagrodzeń w sektorze publicznym i świadczeń socjalnych. Podsumowując, prognozowany wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych w 2023 r. nie był zgodny z zaleceniem Rady. Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE wyniosły w 2023 r. 1,5 % PKB. Inwestycje finansowane ze środków krajowych wyniosły w 2023 r. 3,3 % PKB, co oznacza spadek w skali roku o 0,1 punktu procentowego w stosunku do 2022 r. Łotwa sfinansowała dodatkowe inwestycje ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE. Kraj ten sfinansował inwestycje publiczne na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz bezpieczeństwa energetycznego, m.in. zakup pojazdów z napędem elektrycznym

---

13 Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2022 r. w sprawie krajowego programu reform Łotwy na 2022 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Łotwę programu stabilności na 2022 r., Dz.U. C 334 z 1.9.2022, s. 112.

14 Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2024 r. średniookresowy wzrost produktu potencjalnego Łotwy w 2023 r., wykorzystywany do pomiaru kursu polityki fiskalnej, szacuje się – w oparciu o średnią rzeczywistą stopę wzrostu potencjalnego z 10 lat oraz deflator PKB z 2023 r. – na 7,6 % w ujęciu nominalnym.

15 Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Ma on na celu ocenę impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów (i nieuwzględniającą tymczasowych działań nadzwyczajnych związanych z kryzysem wywołanym COVID-19), ale uwzględniającą wydatki pokryte za pomocą bezzwrotnego wsparcia (dotacji) z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

na potrzeby transportu publicznego, zwiększenie efektywności energetycznej budynków wielomieszkaniowych i nieruchomości komercyjnych, modernizację elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych, centralizację platform cyfrowych i systemów zarządzania w sektorze publicznym, rozwój umiejętności cyfrowych oraz cyfryzację procesów w przedsiębiorstwach, rozwój infrastruktury szerokopasmowej, jak i poprawę cyfryzacji sektora edukacji, które to inwestycje są w dużej mierze finansowane z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności i innych funduszy UE.

(12) Główne prognozy zawarte w programie stabilności na 2024 r. można podsumować następująco: Scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe, przewiduje wzrost realnego PKB na poziomie 1,4 % w 2024 r. i 2,9 % w 2025 r. oraz inflację HICP na poziomie 1,6 % w 2024 r. i 2,5 % w 2025 r. W programie stabilności na 2024 r. przewiduje się, że przy utrzymaniu obecnie prowadzonej polityki[16] deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrośnie do 2,9 % PKB w 2024 r., a następnie spadnie do 2,7 % PKB w 2025 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 45,2 % do końca 2024 r. i do 46,3 % do końca 2025 r. Prognozuje się, że po 2025 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych będzie maleć i w latach 2026, 2027 i 2028 wyniesie odpowiednio 2,2 %, 2,0 % i 1,7 % PKB. W związku z tym planuje się, że saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych utrzyma się w okresie objętym programem na poziomie poniżej wartości odniesienia deficytu wynoszącej 3 % PKB. Jeżeli chodzi o okres po 2025 r. prognozy wskazują z kolei, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB spadnie do 46,2 % w 2026 r., w 2027 r. wzrośnie do 48,8 %, a w 2028 r. ponownie spadnie do 48,2 %.

(13) Według prognozy Komisji z wiosny 2024 r. realny PKB wzrośnie o 1,7 % w 2024 r. i 2,6 % w 2025 r., a inflacja HICP wyniesie 1,6 % w 2024 r. i 2,0 % w 2025 r.

(14) W prognozie Komisji z wiosny 2024 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 2,8 % PKB w 2024 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 44,5 % do końca 2024 r. W 2024 r. wpływ całkowitego wycofania do końca 2023 r. środków wsparcia w zakresie energii zostanie z nadwyżką skompensowany przez dodatkowe wydatki na podniesienie wynagrodzeń w sektorze publicznym (dla nauczycieli i pracowników administracji), dodatkowe wydatki na opiekę zdrowotną i edukację, jak również dodatkowe płatności na rzecz emerytów. Rozwój infrastruktury technicznej na granicy kraju przyczyni się do wzrostu wydatków na inwestycje publiczne. Oczekuje się, że wprowadzenie zaliczek z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w sektorze finansowym, podniesienie stawek podatku akcyzowego dla szeregu produktów oraz dodatkowe wypłaty dywidend przez przedsiębiorstwa państwowe przełożą się na umiarkowany wzrost dochodów. Na podstawie szacunków Komisji prognozuje się, że kurs polityki fiskalnej w 2024 r. będzie ekspansywny, na poziomie 0,9 % PKB.

(15) Według prognozy Komisji z wiosny 2024 r. wydatki wynoszące 1,6 % PKB mają być finansowane w 2024 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji”) z Instrumentu na

[16] W programie stabilności na 2024 r. stwierdzono, że zgodnie z obecną polityką deficyt budżetowy w 2025 r. będzie o 0,5 pp. wyższy od deficytu docelowego określonego w tym programie. W programie stabilności nie ujęto żadnych szczegółowych informacji na temat środków z zakresu polityki, które należy wprowadzić w celu zapewnienia zgodności z deficytem docelowym.

rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2023 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,4 % PKB. Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwią wysokiej jakości inwestycje i reformy zwiększające wydajność bez wywierania bezpośredniego wpływu na saldo i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Łotwy.

(16) 14 lipca 2023 r. Rada zaleciła[17] Łotwie zapewnienie rozważnej polityki fiskalnej, w szczególności przez ograniczenie nominalnego wzrostu wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych[18] do nie więcej niż 3,0 % w 2024 r. Państwa członkowskie zostały poproszone, aby przy wykonywaniu swoich budżetów na 2023 r. i przygotowaniu projektów planu budżetowego na 2024 r. uwzględniły fakt, że Komisja zaproponuje Radzie wszczęcie procedur nadmiernego deficytu opartych na kryterium deficytu, na podstawie danych dotyczących wyników za 2023 r. W prognozie Komisji z wiosny 2024 r. przewiduje się, że wydatki pierwotne netto Łotwy finansowane ze środków krajowych wzrosną o 4,9 % w 2024 r., która to zmiana przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu. To przekroczenie zalecanej maksymalnej stopy wzrostu przez wydatki pierwotne netto finansowane ze środków krajowych odpowiada 0,7 % PKB w 2024 r. Wydatki netto w 2023 r. były jednak niższe niż oczekiwano w momencie wydania zalecenia (o 0,9 % PKB). W ocenie zgodności należy uwzględnić również efekt bazy z 2023 r., ponieważ zalecenie na 2024 r. zostało sformułowane jako stopa wzrostu. Gdyby wydatki netto w 2023 r. były takie same, jak oczekiwano w momencie wydania zalecenia, stopa wzrostu wydatków netto w 2024 r. byłaby w rezultacie niższa od zalecanej stopy wzrostu o 0,2 % PKB. Ocenia się zatem, że istnieje ryzyko, iż wydatki pierwotne finansowane ze środków krajowych nie są w pełni zgodne z zaleceniem.

(17) Rada zaleciła ponadto Łotwie, aby w latach 2023 i 2024 podjęła działania w celu jak najszybszego wycofania obowiązujących nadzwyczajnych środków wsparcia w dziedzinie energii i wykorzystała uzyskane w ten sposób oszczędności do zmniejszenia deficytu publicznego. Rada doprecyzowała ponadto, że gdyby ponowne podwyżki cen energii wymagały wdrożenia nowych lub dalszego stosowania dotychczasowych środków wsparcia, Łotwa powinna zapewnić, aby środki te były ukierunkowane na ochronę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, były możliwe do udźwignięcia przez budżet i utrzymywały zachęty do oszczędzania energii. Zgodnie z prognozą Komisji z wiosny 2024 r. koszt budżetowy netto[19] nadzwyczajnych środków wsparcia w dziedzinie energii szacowany jest na poziomie 1,0 % PKB w 2023 r. oraz na poziomie 0,0 % zarówno w 2024, jak i w 2025 r. Gdyby uzyskane oszczędności zostały wykorzystane do zmniejszenia deficytu publicznego zgodnie z zaleceniami Rady, z prognoz tych wynikałoby dostosowanie fiskalne wynoszące 1,0 % PKB w 2024 r., a wydatki pierwotne netto

---

17 Zalecenie Rady z dnia 14 lipca 2023 r. w sprawie krajowego programu reform Łotwy na 2023 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Łotwę programu stabilności na 2023 r., Dz.U. C 312 z 1.9.2023, s. 125.

18 Wydatki pierwotne netto definiuje się jako wydatki finansowane ze środków krajowych po skorygowaniu o (i) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (ii) wydatki z tytułu odsetek, (iii) cykliczne wydatki związane z bezrobociem oraz (iv) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

19 Te dane liczbowe odzwierciedlają poziom rocznych kosztów budżetowych tych środków, z uwzględnieniem dochodów i wydatków, a także – w stosownych przypadkach – po odliczeniu dochodów z podatków od nieoczekiwanych zysków dostawców energii.

finansowane ze środków krajowych[20] wniosłyby restrykcyjny wkład w kurs polityki fiskalnej wynoszący 0,5 % PKB w tym roku. Planuje się jak najszybsze wycofanie nadzwyczajnych środków wsparcia w dziedzinie energii w latach 2023 i 2024. Jest to zgodne z zaleceniem Rady. Nie przewiduje się jednak, że uzyskane w ten sposób oszczędności zostaną w pełni wykorzystane do zmniejszenia deficytu publicznego. Istnieje ryzyko, że nie będzie to zgodne z zaleceniem Rady.

(18) Oprócz tego Rada zaleciła też Łotwie utrzymanie inwestycji publicznych finansowanych ze środków krajowych i zapewnienie skutecznej absorpcji dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE, zwłaszcza w celu wspierania zielonej i cyfrowej transformacji. Według prognozy Komisji z wiosny 2024 r. inwestycje publiczne finansowane ze środków krajowych wzrosną do 3,4 % PKB w 2024 r., z 3,3 % PKB w 2023 r. Jest to zgodne z zaleceniami Rady.

(19) Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy i przy założeniu niezmiennego kursu polityki deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2025 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2024 r. ma wynieść 2,9 % PKB. Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 46,3 % do końca 2025 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2025 r. wynika głównie z dodatniej wartości rezydualnej zmiany długu i z deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych.

(20) Dochody podatkowe Łotwy wyrażone jako udział w PKB pozostają znacznie niższe od średniej dla UE, co ogranicza środki finansowe na wydatki publiczne, szczególnie w dziedzinie opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej. W 2022 r. udział dochodów podatkowych zmniejszył się do 30,3 % PKB (40,2 % PKB w UE), co stanowi najniższy poziom w ciągu ostatnich 3 lat. Jeżeli chodzi o podatki mniej szkodliwe dla wzrostu gospodarczego, w szczególności takie jak podatki od kapitału i nieruchomości, Łotwa nadal osiąga wyniki poniżej średniej unijnej. Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych stopniowo się poprawiają, po gwałtownej korekcie w dół w następstwie reformy z 2018 r., nie przyjęto jednak jeszcze reformy katastralnej, dzięki której nieruchomości byłyby opodatkowane według aktualnej wartości rynkowej. Stosunkowo niskie dochody z opodatkowania pracy, pomimo relatywnie wysokich stawek podatkowych, wskazują, że istnieje pole do zwiększenia dochodów z podatków od pracy. W związku z tym uzasadnione są dalsze działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie przestrzegania przepisów podatkowych i do przesunięcia aktywności gospodarczej z szarej strefy do gospodarki formalnej. Tymczasem ubóstwo i nierówności dochodowe utrzymują się na Łotwie na wysokim poziomie. Na tle innych państw członkowskich UE Łotwa ma jeden z najwyższych odsetków osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, jeden z najwyższych wskaźników zagrożenia ubóstwem osób starszych, a także jedne z najniższych emerytur w stosunku do płac. Również nierówności dochodowe w tym kraju utrzymują się znacznie powyżej średniej unijnej. Rozdrobnienie opieki

[20] Wkład ten jest mierzony zmianą wydatków pierwotnych sektora instytucji rządowych i samorządowych, po skorygowaniu o (i) przyrostowy wpływ na budżet działań dyskrecjonalnych po stronie dochodów, (ii) działania jednorazowe, (iii) cykliczne wydatki związane z bezrobociem oraz (iv) wydatki finansowane z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE, w relacji do średniookresowej (dziesięcioletniej) średniej stopy potencjalnego wzrostu nominalnego PKB, która to zmiana wyrażona jest jako stosunek do nominalnego PKB.

społecznej na szczeblu gminnym, niska jakość i ograniczona dostępność istniejących mieszkań socjalnych, a także znaczne regionalne różnice społeczno-gospodarcze nadal utrudniają integrację społeczną i przysparzają problemów na rynku pracy. Wydatki publiczne na opiekę zdrowotną na Łotwie należą do najniższych w UE, co prowadzi do wysokiego poziomu niezaspokojonych potrzeb w zakresie tej opieki i słabych wyników w zakresie zdrowia. W ostatnich latach wydatki publiczne na opiekę zdrowotną i społeczną tymczasowo wzrosły z powodu nadzwyczajnego wsparcia związanego z pandemią oraz innych dodatkowych środków budżetowych alokowanych na zasadzie *ad hoc*. W budżecie na 2024 r. przewidziano jednak, że wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na opiekę zdrowotną spadną do poziomu z 2020 r. (4,7 % PKB), a wydatki na ochronę socjalną spadną poniżej poziomu z 2020 r. (planuje się, że w 2024 r. wyniosą one 12,4 % PKB, w porównaniu z 13,3 % PKB w 2020 r.). W planach średniookresowych przewidziano dalsze zmniejszanie wydatków publicznych na opiekę zdrowotną, które w 2028 r. osiągną poziom 4,1 % PKB, natomiast wydatki publiczne na ochronę socjalną mają stopniowo wzrastać i wyniosą 13,8 % PKB w 2028 r.

(21) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) i kryterium 2.2 załącznika V do rozporządzenia (UE) 2021/241 plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów. Ze względu na te krótkie ramy czasowe szybkie przystąpienie do skutecznej realizacji planu, w tym rozdziału REPowerEU, jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Łotwy dzięki zielonej i cyfrowej transformacji, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. Aby zrealizować do sierpnia 2026 r. przewidziane w planie zobowiązania, Łotwa musi kontynuować wdrażanie reform i inwestycji. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne dla zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

(22) W ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Łotwa ma obowiązek, zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2021/1060, dokonać przeglądu poszczególnych programów do marca 2025 r., biorąc pod uwagę m.in. wyzwania wskazane w zaleceniach dla poszczególnych krajów na 2024 r. oraz krajowy plan w dziedzinie energii i klimatu. Przegląd ten stanowi podstawę ostatecznej alokacji finansowania unijnego w ramach poszczególnych programów. Łotwa poczyniła wprawdzie postęp we wdrażaniu polityki spójności i Europejskiego filaru praw socjalnych, ale pozostają pewne wyzwania i utrzymują się znaczne dysproporcje regionalne między miastem stołecznym Rygą a resztą terytorium Łotwy, szczególnie Łatgalią leżącą we wschodniej części kraju. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności jest niezwykle istotne. Priorytety uzgodnione w ramach programu pozostają aktualne. Ważne jest wspieranie zdolności przedsiębiorstw w zakresie innowacji i cyfryzacji, żeby poprawić wydajność. Nadal priorytetowo należy traktować wspieranie środków w zakresie efektywności energetycznej budynków i przedsiębiorstw. Równie ważne jest zapewnienie szybkiego i równego dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i infrastruktury zdrowotnej, usług społecznych, w tym mieszkań socjalnych; należy też w dalszym ciągu przechodzić na rozwiązania umożliwiające niezależne życie i na opiekę świadczoną na poziomie społeczności lokalnych. Priorytetami pozostają aktywizacja osób bezrobotnych, a także zmiana

i podnoszenie kwalifikacji, jak również zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych. Należy też nadal zwiększać jakość i inkluzywność edukacji oraz podnosić i zmieniać kwalifikacje osób dorosłych. W kontekście przeglądu śródokresowego programów polityki spójności na szczególną uwagę zasługują istniejące dysproporcje regionalne i zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji przeciwdziałających deprywacji materialnej (w tym inwestycje w żywność i pomoc materialną). Łotwa może również wykorzystać inicjatywę „Platforma na rzecz technologii strategicznych dla Europy" do wspierania transformacji przemysłu, skupiając się na inteligentnej i odnawialnej energii (np. na morskich farmach wiatrowych), którym to obszarem są zainteresowani inwestorzy międzynarodowi, a także na biogospodarce i biotechnologii opartej na wiedzy.

(23) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Łotwa stoi w obliczu kilku dodatkowych wyzwań, które dotyczą otoczenia działalności gospodarczej, niedoborów siły roboczej i kwalifikacji, a także przejścia na czystą energię i zieloną gospodarkę.

(24) Inwestycje przedsiębiorstw na Łotwie, które w 2022 r. wyniosły 14,9 % PKB, są nieco niższe niż w Estonii (16.5 % PKB) i nieznacznie wyższe niż na Litwie (13,1 % PKB). Poziom inwestycji prywatnych netto pozostaje jednak jednym z najniższych w UE: w ciągu ostatnich 5 lat wynosił on 0,5 %, podczas gdy średnia unijna sięgała 3,5 %. Wyniki badania EBI z 2023 r. dotyczącego inwestycji wskazują, że na inwestycje prywatne na Łotwie niekorzystnie wypływa duża niepewność, brak dostępności pracowników z odpowiednimi umiejętnościami i wysokie koszty energii. W 2023 r. 77 % łotewskich firm postrzegało przepisy dotyczące działalności gospodarczej jako długoterminową przeszkodę dla inwestycji, co jest jednym z najwyższych wskaźników w UE. Kolejną barierą dla inwestycji przedsiębiorstw jest słaba akcja kredytowa banków. Małym i średnim przedsiębiorstwom szczególnie trudno jest uzyskać kredyt, częściowo ze względu na wyższe ryzyko kredytowe, a także z powodu wysokich kosztów kredytu, rygorystycznych wymogów dotyczących zabezpieczenia i obciążeń administracyjnych. Sektor bankowy jest skoncentrowany, co prowadzi do słabej konkurencji między bankami, co jest jednym z czynników sprzyjających wysokim stopom procentowym. Dalsze wysiłki na rzecz poprawy konkurencji w tym sektorze, m.in. przez zwiększenie przejrzystości stóp procentowych i innych kosztów związanych z pożyczkami, miałyby korzystny wpływ na działalność kredytową w perspektywie średnioterminowej. Ponadto publiczne programy pożyczek lub gwarancji dla strategicznych obszarów inwestycyjnych, takich jak zielona transformacja i rozwój regionalny, mogłyby zwiększyć efektywną konkurencję na rynku bankowym. Pomocne dla inwestycji przedsiębiorstw byłoby też zwiększenie dostępności źródeł finansowania innych niż banki. Szara strefa od dawna stanowi problem dla otoczenia działalności gospodarczej, utrudniając inwestycje i rozwój umiejętności, a tym samym zapewnienie konkurencyjności w perspektywie długoterminowej. Według łotewskich organizacji biznesowych zakłóca też konkurencję i zniechęca przedsiębiorstwa do wzrostu. Co więcej, dominacja szarej strefy i słabe bilanse przedsiębiorstw są, według banków łotewskich, główną przeszkodą dla zwiększenia akcji kredytowej dla przedsiębiorstw.

(25) Na Łotwie rośnie niedobór siły roboczej i umiejętności. Zjawisko to, w połączeniu z wyzwaniami demograficznymi i malejącą liczbą ludności w wieku produkcyjnym, stwarza problem dla konkurencyjności kraju. W 2023 r. największe niedobory siły roboczej odnotowano w sektorach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii

i matematyki, czyli sektorach o dużym znaczeniu dla wzrostu wydajności, jak również w dziedzinie zielonej i cyfrowej transformacji. Przewiduje się, że do 2030 r. niedobory siły roboczej najsilniej będą odczuwane w branży inżynieryjnej, branży przetwórstwa przemysłowego, budownictwie oraz w dziedzinie nauk przyrodniczych, matematyki i IT. Oprócz tego Łotwa nadal boryka się z niedoborami w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej. 91 % łotewskich przedsiębiorstw wymienia brak pracowników z odpowiednimi umiejętnościami jako barierę dla inwestycji; wskaźnik ten jest powyżej średniej unijnej wynoszącej 81 %. Niski odsetek absolwentów studiów na kierunkach technologicznych, inżynieryjnych i nauk ścisłych oraz wynikający z tego brak naukowców w tych dziedzinach stanowią jedną z głównych przeszkód we wzmacnianiu łotewskich zdolności badawczych i innowacyjnych, zwłaszcza w sektorze prywatnym. Wysokiej jakości systemy kształcenia i szkolenia dostosowane do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz dobrze ukierunkowane środki w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji mają kluczowe znaczenie dla zmniejszenia niedoboru siły roboczej i niedoboru umiejętności, poprawy konkurencyjności kraju, a także pobudzenia zielonej i cyfrowej transformacji. Dzięki niedawnym reformom kształcenie i szkolenie zawodowe stały się bardziej elastyczne i atrakcyjne, konieczne są jednak dalsze wysiłki na rzecz modernizacji i poprawy oferty szkoleniowej. Aby uwolnić niewykorzystaną podaż pracy, we wszystkich regionach muszą być dostępne środki szkoleniowe, m.in. dla osób o niskich umiejętnościach zawodowych.

(26) Łotwa może się pochwalić jednym z najwyższych w UE udziałów energii ze źródeł odnawialnych. Wynika to głównie z produkcji energii elektrycznej w elektrowniach wodnych oraz z wysokiego wykorzystania biomasy, głównie w sektorze ciepłowniczym. Istnieją możliwości dalszej dywersyfikacji koszyka energetycznego kraju w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. W latach 2022 i 2023 Łotwa odnotowała wzrost mocy zainstalowanej w odniesieniu do energii słonecznej i wiatrowej, choć jest to nadal znacznie poniżej poziomów zainstalowanych zarówno w Estonii, jak i na Litwie. Wykorzystanie energii wiatrowej i słonecznej oraz zwiększenie produkcji z tych źródeł byłoby szczególnie korzystne dla Łotwy, pozwoliłoby jej bowiem zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii końcowej. Oprócz pewnych ograniczonych działań przewidzianych w krajowym planie odbudowy i zwiększania odporności konieczne są dodatkowe wysiłki w celu usunięcia pozostałych barier w udzielaniu pozwoleń na budowę lub instalację elektrowni wiatrowych i słonecznych. Łotwa mogłaby ponadto podjąć dalsze działania w celu promowania elastyczności po stronie popytu, m.in. promować magazynowanie energii przez odbiorców końcowych oraz udział w rozproszonych zasobach energetycznych i w usługach w zakresie bilansowania i elastyczności. Mogłaby też jasno określić role niektórych uczestników rynku energii, takich jak agregatorzy popytu na małą skalę. Oprócz tego wnioski o pozwolenie na przyłączenie do sieci instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych znacznie przekraczają dostępną przepustowość sieci elektroenergetycznej, dlatego też od lipca 2023 r. wstrzymano wydawanie nowych pozwoleń. Sytuacja ta dowodzi, że istnieje pole do podjęcia dalszych działań regulacyjnych.

(27) Łotwa powinna przyspieszyć postępy w przechodzeniu na model gospodarki o obiegu zamkniętym, aby możliwe było sprostanie celom UE w tym zakresie. Wskaźniki zrównoważonego wzrostu gospodarczego są poniżej średniej unijnej, a ślad materiałowy kraju rośnie. Łotwa osiąga średnie wyniki w zakresie ekoinnowacji i skorzystałaby na przyspieszeniu wdrażania modeli biznesowych o obiegu zamkniętym oraz zwiększeniu inwestycji w ekoinnowacje, poprawiając w ten sposób

swoją zasobooszczędność i konkurencyjność. Łotwa poczyniła postępy w zakresie gospodarowania odpadami, nadal jednak ponad połowa odpadów komunalnych w tym kraju trafia na składowiska.

(28) W kontekście bliskich powiązań między gospodarkami państw członkowskich należących do strefy euro i ich wspólnego wkładu w funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej Rada zaleciła w 2024 r. państwom członkowskim będącym członkami strefy euro podjęcie działań, w tym poprzez ich plany odbudowy i zwiększania odporności, w celu wdrożenia zalecenia dotyczącego polityki gospodarczej strefy euro. W przypadku Łotwy zalecenia 1, 2, 3 i 4 przyczyniają się do realizacji pierwszego, drugiego, trzeciego i czwartego zalecenia dla strefy euro,

NINIEJSZYM ZALECA Łotwie podjęcie w latach 2024 i 2025 działań mających na celu:

1. Terminowe przedłożenie średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego. Ograniczenie – zgodnie z wymogami zreformowanego paktu stabilności i wzrostu – wzrostu wydatków netto[21] w 2025 r. do wskaźnika umożliwiającego utrzymanie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB oraz utrzymanie długu sektora instytucji rządowych i samorządowych na ostrożnym poziomie w średnim okresie. Rozszerzenie opodatkowania, w tym podatków od kapitału i majątku, oraz poprawę adekwatności opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej.

2. Kontynuowanie szybkiej i skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, zapewniając zakończenie reform i inwestycji do sierpnia 2026 r. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności. W kontekście przeglądu śródokresowego – dalsze koncentrowanie się na uzgodnionych priorytetach, podjęcie działań w celu skuteczniejszego przeciwdziałania utrzymującym się różnicom regionalnym i nierównościom, przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwości oferowanych przez inicjatywę „Platforma na rzecz technologii strategicznych dla Europy” w zakresie poprawy konkurencyjności.

3. Poprawę otoczenia działalności gospodarczej przez zmniejszenie obciążeń administracyjnych i regulacyjnych dla przedsiębiorstw i zwiększenie dostępu do finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw, w tym za pomocą publicznych systemów kredytowania i gwarancji mających na celu ułatwienie inwestycji o strategicznym znaczeniu oraz zwiększenie konkurencji na rynkach finansowych. Rozwiązanie problemu niedoboru siły roboczej i umiejętności, w szczególności w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki oraz innych specjalizacji potrzebnych do zielonej i cyfrowej transformacji, a także w sektorze opieki społecznej i zdrowotnej, w tym przez dobrze ukierunkowane środki w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji.

4. Przyspieszenie wzrostu wykorzystania energii wiatrowej i słonecznej przez usprawnienie procesów wydawania pozwoleń i promowanie elastyczności po stronie popytu. Wspieranie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym dzięki ekoinnowacjom i praktykom opartym na zrównoważonym zarządzaniu zasobami.

[21] Zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263 „wydatki netto” oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o wydatki z tytułu odsetek, działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Rady
Przewodniczący